

بررسی امنیت محیطی در فضاهای شهری (مطالعه موردی: پارک های شهر بوشهر)

مریم صفایی^۱، رضا سلطانی^۲، کریم عبدالهی^۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۴/۱۲

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۹/۲۴

چکیده

زمینه و هدف: فضاهای سبز و پارک‌ها از عوامل موثر بر پایداری اجتماعی شهرها می‌باشند که وجود آن‌ها برای بقای زندگی شهرها ضرورت دارد. اما عواملی چون مکانیابی نامناسب، مشکلات ایمنی و امنیت و... باعث نارضایتی استفاده‌کنندگان و به تبع آن کاهش استفاده از این گونه فضاها می‌شود. یکی از مهم‌ترین عوامل موثر بر کیفیت پارک‌ها، امنیت می‌باشد. بدین منظور پژوهش حاضر به بررسی امنیت محیطی در پارک های شهر بوشهر پرداخته است.

روش تحقیق: روش تحقیق توصیفی- تحلیلی و پیمایشی می‌باشد. تعداد پرسش‌نامه از طریق فرمول کوکران ۱۵۰ به دست آمد. و به منظور تحلیل داده‌ها از نرم افزار، SPSS بهره‌گرفته شده است. بدین منظور از آزمون t تک نمونه‌ای استفاده گردید.

نتیجه گیری و یافته‌های تحقیق نشان داد: با توجه به نتایج آزمون t تک نمونه‌ای می‌توان به این نتیجه رسید که پارک‌های شهر بوشهر از لحاظ شاخص کلی امنیت (مجموع زیر شاخص احساس امنیت و عدم احساس امنیت)، بالاتر از میزان Test Value (میانگین) است و همچنین سطح معناداری در این ۹۹٪ می‌باشد. بنابراین پارک‌های شهر بوشهر از نظر ویژگی احساس امنیت در حد خوبی است.

واژه‌های کلیدی:

امنیت محیطی، پارک‌ها، فضاهای شهری، پارک های شهر بوشهر

۱- استادیار گروه حقوق دانشگاه آزاد واحد بوشهر، دکتری الهیات گرایش فقه و حقوق

۲- کارشناس ارشد حقوق گرایش جرم شناسی (نویسنده مسئول) Gmail:siltani65@gmail.com

۳- کارشناس ارشد حقوق خصوصی

مقدمه و بیان مسئله

فضاهای سبز شهری از عوامل موثر بر پایداری اجتماعی‌اند و یکی از شاخص‌های توسعه‌یافتگی جوامع محسوب می‌گردند (آزادی نجات و دیگران، ۱۳۸۸: ۷۴). امروزه بخش قابل توجهی از فضای سبز شهری در قالب پارک‌ها ایجاد می‌شود. نقش این پارک‌ها در کاهش مشکلات زیستی کاملاً ملموس بوده، علاوه بر زیبایی‌هایی که از منظر شهرسازی ایجاد می‌کند، می‌تواند از جمله مناسب‌ترین مکان‌ها برای گذراندن اوقات فراغت شهروندان و انجام فعالیت‌های فرهنگی-اجتماعی تفریحی و ... نیز محسوب می‌شود (ربانی و دیگران، ۱۳۹۰: ۱۱۳). پارک‌ها بدلیل فضای سبز قابل ملاحظه‌ی خود علاوه بر داشتن تاثیرات زیست‌محیطی، به سبب ایجاد چشم‌اندازهای زیبا و سبز در ایجاد آرامش روحی و روانی شهروندان تاثیر انکارناپذیری داشته و عامل ایجاد تعادل بین انسان شهر و طبیعت به شمار می‌آید (محمدی و دیگران، ۱۳۹۰: ۲۹).

اما امروزه در کلان‌شهرها به دلیل ساخت و سازهای زیاد هر روزه شاهد کاهش اینگونه فضاها هستیم (بمانیان و دیگران، ۱۳۸۸: ۳۸). از طرف دیگر به دلایلی چون مکانیابی پارک‌ها، مشکلات ایمنی، امنیت و ... شاهد تنزل کیفیت و به تبع آن کاهش استفاده از این عرصه‌ها هستیم (آزادی نجات، ۱۳۸۸: ۸۴).

احساس امنیت در فضاهای شهری چون پارک‌ها یکی از مهم‌ترین شاخص‌های کیفیت اینگونه فضاها به شمار می‌رود (منعم و ضرابیان، ۱۳۹۱: ۲). بنابراین اگر هنگام برنامه‌ریزی برای احداث این گونه فضاها به مسائل فوق، بخصوص امنیت آن توجه نشود می‌تواند مشکلات زیادی را به همراه داشته باشد (آزادی نجات و دیگران، ۱۳۸۸: ۷۴). بدین منظور در این مقاله به بررسی امنیت محیطی پارک های شهر بوشهر پرداخته شده است.

پیشینه پژوهش

با توجه به اهمیت موضوع در زمینه امنیت پارک‌ها کارهای زیادی انجام شده است که می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- خاکپور و دیگران در پژوهش خود به بررسی عملکرد مدیریت شهری در گسترش فضاهای سبز عمومی (پارک‌ها) با توجه به شاخص‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی و محیطی می‌پردازد. در این بررسی، آمار و اطلاعات مورد نیاز از طریق مصاحبه حضوری و تکمیل حدود ۱۰۰۰ پرسشنامه از خانوارهای شهر بوشهر در سال ۱۳۸۶ با استفاده از روش تاپسیس بدست آمد و عملکرد مدیریت شهری با توجه به ۲۳ شاخص مختلف مورد بررسی قرار گرفت. نتایج بدست آمده حاکی از آن است که ارتباط منطقی بین وسعت فضاهای سبز عمومی و عملکرد مدیریت شهری وجود دارد و مدیریت شهری در شاخص‌های مورد بررسی در پارک‌های منطقه‌ای و محلی، شرایط مطلوب‌تری را نسبت به پارک‌های ناحیه‌ای و همسایه‌ای داشته است، هرچند که در برخی شاخص‌ها

عملکرد مدیریت شهری در پارک‌های همسایه‌ای یا ناحیه‌ای نیز مناسب بوده است (خاکپور و دیگران، ۱۳۸۹: ۲۷-۱)

- ادیبی سعدی نژاد و عظیمی در مقاله خود تحت عنوان "تبیین امنیت در محیط شهری بر مبنای پارامترهای کالبدی و طراحی" از طریق مشاهده و برداشت‌های میدانی در محلات ۱۶ گانه شهر بابلسر به بررسی امنیت محلات این شهر از دید شاخص‌های کالبدی پرداخته‌اند. شاخص‌های کالبدی مورد مطالعه را کیفیت معابر، بافت شهری، باز و بسته بودن فضا، پوشش گیاهی، روشنایی و مبلمان شهری تشکیل می‌دهند. که براساس نتایج محلات ۴، ۳، ۵ و ۱۵ دارای بهترین شرایط در مقایسه با سایر محلات هستند (ادیبی سعدی نژاد و عظیمی، ۱۳۹۰)

- مطالعه دیگری توسط الماسی فر و انصاری انجام شده است. نگارندگان در این مقاله به بررسی امنیت پارک ساعی با استفاده از رویکرد CPTED از دیدگاه زنان پرداخته‌اند. که براساس نتایج در کشورهایی که ساختار فرهنگی و اعتقادی عمیق تری وجود دارد، بایستی رویکرد CPTED معیارهای ریزتر و جزئی تری را در ارتباط با زنان در شاخصه‌های طراحی محیط لحاظ نماید (الماسی فر و انصاری، ۱۳۸۹).

- عاصمی آهنگر و عمویی خان‌عباسی در مقاله خود تحت عنوان "افزایش امنیت اجتماعی فضاهای عمومی بخصوص پارک‌ها با استفاده از اصول CPTED" به معرفی و تبیین رویکرد CPTED می‌پردازند. مطالعات نشان می‌دهد می‌دهد انتخاب روش‌های کنترل غیر طراحی مثل استفاده از سیستم مدار بسته، حضور نیروهای امنیتی و سایر روش‌های مشابه اگر چه موجب بیرون راندن گروه‌های خاص با رفتارهای ناهنجار از پارک می‌شود ولی این امر بر استفاده عمومی تاثیر سوء داشته و نارضایتی عمومی را نسبت به استفاده از این فضاها افزایش می‌دهد. کلید حل مسئله حضور گروه‌های مختلف مردمی در فضای پارک هاست و این امر ممکن نیست مگر با خلق فضاهایی که دارای خصوصیت سازگاری و انعطاف‌پذیری باشند. این فضاها به دلیل قابلیت بالای جذب الگوهای متفاوت و ثابت رفتاری، امکان وقوع رفتارهای ناهنجار را در فضا افزایش می‌دهند (عاصمی آهنگر و عمویی خان‌عباسی، ۱۳۸۶).

- پورجعفر و همکارانش از دیگر کسانی هستند که در این مقوله کار کرده‌اند. آنها در مقاله خود تحت عنوان فضاهای قابل دفاع به عنوان سرمایه ای اجتماعی در کاهش میزان جرم های شهری و ارتقای امنیت محیطی (با توجه به شهرهای سنتی ایران) با استفاده از روش تحلیلی اسنادی به بررسی این موضوع پرداخته‌اند. براساس نتایج فضاهای قابل دفاع و امن در شهرهای تاریخی ایران با پشتیبانی از مفهوم سرمایه اجتماعی، تحت نظارت همگانی و با مسئولیت جمعی مراقبت می‌شده و در کاهش جرم و ثبات امنیتی در شهرها نقش برجسته ای داشته است (پورجعفر، ۱۳۸۹: ۶۵).

- پوراحمد و دیگران در مقاله خود تحت عنوان ((مدیریت فضای سبز شهری منطقه ۹ شهرداری تهران)) با استفاده از روش اسنادی- تحلیلی و پیمایشی به ارزیابی نظر شهروندان و ساکنان منطقه ۹ در خصوص فضای سبز شهری (پارک های منطقه ۹) و نقش این بوستان ها و پارک ها در پرکردن اوقات فراغت و بیکاری آنها، ارزیابی عملکرد اجرایی و مدیریت فضای سبز شهرداری منطقه ۹ تهیه شدو طبق نتایج درصد بالایی از پاسخ دهندگان برای رفع نیازهای خود در زمینه فضای سبز به خارج از منطقه مراجعه می کند. البته وجود پارک المهدی با امکانات کافی و خاصیت منطقه ای، جوابگوی بسیاری از نیازهای مردم ساکن منطقه ۹ است که خود نقطه قوتی به شمار می آید (پوراحمد و دیگران، ۱۳۸۸: ۲۹-۵۰).

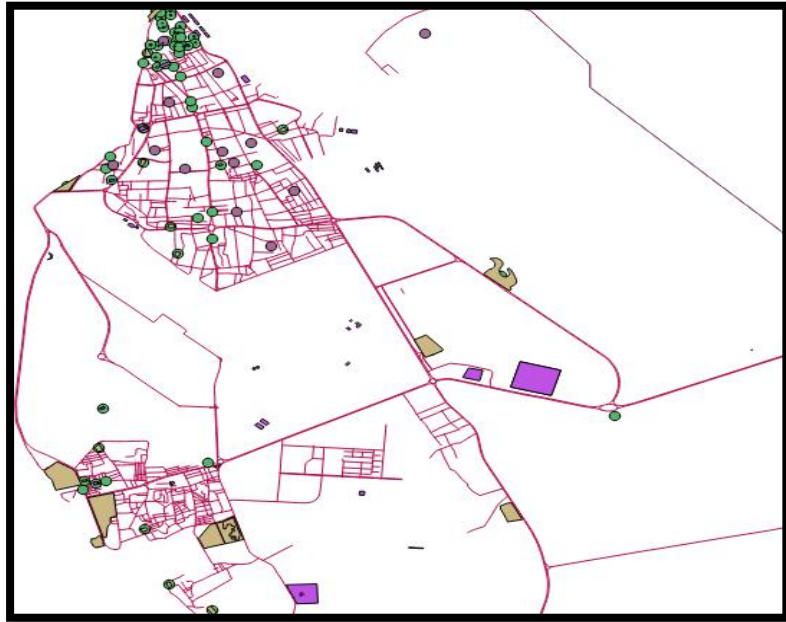
مبانی نظری

واژه امنیت (Security) از ریشه لاتین (Secures) که در لغت به معنای "نداشتن دلهره و دغدغه است" می باشد و معنای لغوی آن رهایی از خطر، تهدید، آسیب، اضطراب، هراس، ترس، نگرانی یا وجود آرامش، اطمینان، آسایش، اعتماد، تامین و ضامن است (اسماعیل پور و فخارزاده، ۱۳۹۲: ۳). امنیت در معنای کلی آن یعنی تضمین تداوم ارضاء نیازهای انسانی (اصغرپور ماسوله و کامل قالیباف، ۱۳۹۲: ۳). احساس امنیت به معنای احساس آرامش و اطمینان از عدم تعرض به جان، مال و سایر حقوق انسان است. این ارزش انحصاری، یکی از ضرورت های زندگی فردی و اجتماعی است (حقیقت بین و جلالی، ۱۳۹۲: ۳). گر چه امنیت (Security)، و ایمنی (Safety) هر دو از یک ریشه عربی گرفته شده اند اما معنای آن ها را نباید با هم اشتباه کرد. امنیت مفهومی اجتماعی است و کاربرد آن نیز به گونه ای مرتبط با شهر و جامعه و جمع معنی پیدا می کند و ایمنی به معنی دوری از خطر و در سلامت زیستن است و کاربرد عمدتاً فردی دارد (پورموسوی و امینی، ۱۳۹۲: ۴).

محدوده مورد مطالعه

شهری بندری و مرکز استان بوشهر از استان های جنوب غربی ایران است. جمعیت این شهر در سال ۱۳۹۵ خورشیدی بالغ بر ۲۲۳'۵۰۴ نفر بوده است. بوشهر بندری شبه جزیره ای در بخش مرکزی شهرستان بوشهر است که از سمت شمال، غرب و جنوب به خلیج فارس محدود شده است، این بندر در ارتفاع ۱۸ متری از سطح دریا و در منطقه ساحلی خلیج فارس واقع شده و آب و هوای نیمه بیابانی گرم دارد. نام بوشهر در کتاب ها و اسناد تاریخی، تحت نام های مختلفی نظیر «رام اردشیر»، «بوشهر»، «بخت اردشیر»، «لیان» و «ریشهر» به ثبت رسیده است. بیشتر مردم بوشهر به زبان فارسی با لهجه محلی تکلم می کنند. بندر امروزی بوشهر را نادرشاه افشار در ۱۷۳۶ میلادی رونق دوباره بخشید. نام این محل پیش از آن ریشهر بود. بندر بوشهر به خاطر عواملی مانند صیادی، وجود نیروگاه اتمی کشتی سازی و صادرات از این بندر رونق اقتصادی گرفته است. (رزاقیان و دیگران، ۱۳۹۱: ۱۶۲).

شکل ۱: موقعیت منطقه مورد مطالعه

ماخذ: نگارندگان: ۱۳۹۶

روش تحقیق

این تحقیق با تکیه بر منابع کتابخانه‌ای، و بازدید میدانی (شامل مصاحبه و تکمیل پرسش‌نامه) انجام شده است. بنابراین روش تحقیق در این مقاله توصیفی- تحلیلی و پیمایشی است. محدوده جغرافیایی و مکانی تحقیق پارکهای شهر بوشهر می‌باشد. اطلاعات پایه و اولیه مورد نیاز از منابع مدون و معتبر گرفته شده است و بخش دیگری از داده‌های مورد نیاز از طریق پیمایش میدانی شامل مصاحبه و تکمیل پرسش‌نامه بدست آمده است. جامعه آماری تحقیق بازدیدکنندگان از پارکهای شهر بوشهر بوده‌اند که به دلیل فقدان آمار دقیق بازدیدکنندگان این پارکها، جامعه آماری این مقاله تعداد گردشگران هر ساله شهر بوشهر در نظر گرفته شد که تعداد آن بیش از ۲ میلیون در سال قید شده است که براساس این آمار و با کمک از فرمول کوکران به تعیین جامعه نمونه اقدام گردید که بنا به کل جامعه آماری معادل ۱۵۰ پرسش‌نامه بدست آمده است. در نهایت به منظور تحلیل و تبیین شاخص امنیت در پارکهای شهر بوشهر و جهت بررسی رابطه بین ویژگی‌های فردی و شاخص‌های مورد بررسی از آزمون t تک نمونه‌ای استفاده شده است.

یافته‌های پژوهش

۱- نتایج توصیفی

میانگین سن بازدیدکنندگان پرسش شده، ۲۴ سال بوده است. کمترین ۱۷ سال و بیشترین ۵۰ سال بوده است. ۵۹/۶ درصد پرسش‌شدگان زن و ۴۰/۴۹۴ درصد مرد بوده‌اند و از نظر تأهل، ۲۲/۸ درصد متاهل و ۷۷/۲ درصد مجرد بوده‌اند. نمونه‌های مورد نظر از لحاظ سطح تحصیلات، ۲۴/۶ درصد دیپلم، ۸/۸ درصد فوق دیپلم، ۵۶/۱ درصد کارشناسی و ۱۰/۵ درصد کارشناسی ارشد و بالاتر می‌باشند.

۲- نتایج تحلیلی

۱-۲: زیر شاخص عدم احساس امنیت

ابتدا لازم به ذکر است چون در این قسمت شاخص مورد بررسی، شاخص‌های عدم احساس امنیت در پارکهای شهر بوشهر است، هرچه اعداد بزرگ‌تر می‌شوند مفهوم گرایش به منفی دارند و بالعکس.

با توجه به نتایج آزمون t تک نمونه‌ای، میانگین شش شاخص احساس عدم امنیت در پارکهای شهر بوشهر (ایجاد مزاحمت برای شخص پاسخگو، ایجاد مزاحمت برای نزدیکان شخص، مورد سرقت قرار گرفتن، سرقت از نزدیکان، شاهد سرقت بودن احساس کنترل) بالاتر از میزان Test Value یعنی عدد ۳ (عدد متوسط) هستند. بنابراین این شاخص‌ها نسبت به شاخص‌های دیگر در حد مناسبی نیستند. اما دیگر شاخص‌های باقی مانده پائین‌تر از میزان Test Value یعنی عدد ۳ (عدد متوسط) هستند. این بدان معناست که این شاخص‌ها در مقایسه با شاخص‌های دیگر در وضعیت مناسبی قرار دارند. در نهایت معناداری در همه شاخص‌های احساس امنیت در سطح ۰/۰۰۱ می‌باشد.

جدول ۱: وضعیت زیر شاخص‌های عدم احساس امنیت در پارکهای شهر بوشهر با توجه به آزمون t تک

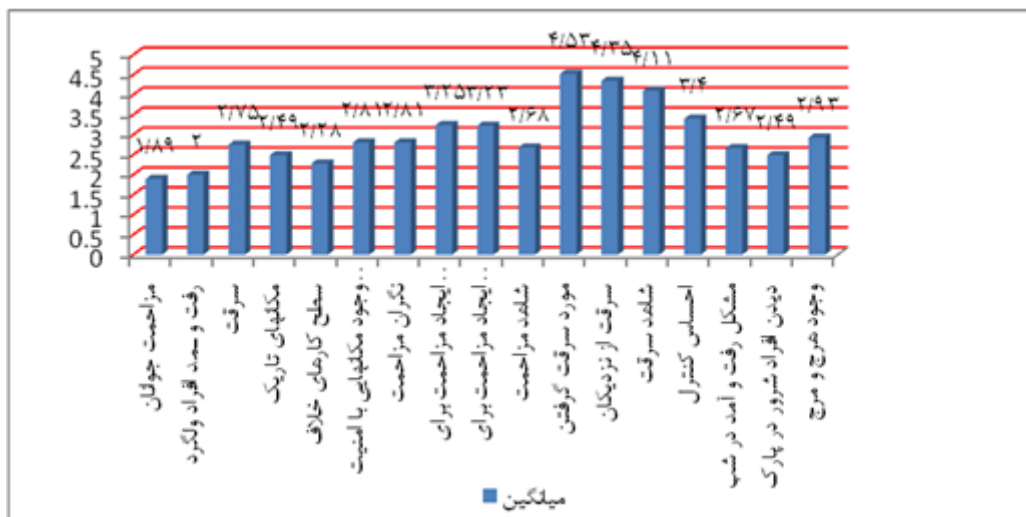
نمونه‌ای

شاخص	میانگین	t	Sig
مزاحمت جوانان	۱/۸۹	۱۲/۶۷	۰/۰۰۰
رفت و آمد افراد ولگرد	۲	۱۲/۴۸	۰/۰۰۰
سرقت	۲/۷۵	۱۸/۰۲	۰/۰۰۰
مکان‌های تاریک	۲/۴۹	۱۳/۹۲	۰/۰۰۰
سطح کارهای خلاف	۲/۲۸	۱۳/۶۲	۰/۰۰۰
وجود مکان‌هایی با امنیت کمتر	۲/۸۱	۱۷/۸۶	۰/۰۰۰
نگران مزاحمت	۲/۸۱	۱۷/۸۶	۰/۰۰۰

۰/۰۰۰	۱۷/۹۳	۳/۲۵	ایجاد مزاحمت برای شخص شما
۰/۰۰۰	۱۷/۸۸	۳/۲۳	ایجاد مزاحمت برای نزدیکان شما
۰/۰۰۰	۱۷/۱۴	۲/۶۸	شاهد مزاحمت
۰/۰۰۰	۴۶/۵۳	۴/۵۳	مورد سرقت قرار گرفتن
۰/۰۰۰	۳۲/۰۱	۴/۳۵	سرقت از نزدیکان
۰/۰۰۰	۳۱/۷۵	۴/۱۱	شاهد سرقت
sig	t	میانگین	شاخص
۰/۰۰۰	۲۱/۸۱	۳/۴	احساس کنترل
۰/۰۰۰	۱۴/۸۷	۲/۶۷	مشکل رفت و آمد در شب
۰/۰۰۰	۱۷/۲۹	۲/۴۹	دیدن افراد شرور در پارک
۰/۰۰۰	۱۷/۸۸	۲/۹۳	وجود هرج و مرج

ماخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۷

نمودار ۱: مقایسه میانگین‌های زیر شاخص‌های عدم احساس امنیت پارک‌های شهر بوشهر

ماخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۷

۲-۲: زیر شاخص‌های احساس امنیت

با توجه به نتایج آزمون t تک نمونه‌ای، میانگین پنج شاخص احساس امنیت در پارک‌های شهر بوشهر (حضور نگهبانان، احساس امنیت هنگام داشتن پول و وسایل با ارزش، جلوگیری از ورود اراذل و اوباش، وجود کاربری‌های شبانه روزی (داروخانه، مراکز تجاری، تاکسی تلفنی) در نزدیکی پارکها، وجود روشنایی کافی) بالاتر از میزان Test

Value یعنی عدد ۳ (عدد متوسط) هستند. بنابراین این شاخص‌ها نسبت به شاخص‌های دیگر در حد مناسبی هستند. اما چهار شاخص باقی مانده پائین‌تر از میزان Test Value یعنی عدد ۳ (عدد متوسط) هستند. در نهایت معناداری در همه شاخص‌های احساس امنیت در سطح ۹۹٪ می‌باشد.

جدول ۲: وضعیت زیر شاخص‌های احساس امنیت در پارک‌های شهر بوشهر با توجه به آزمون t تک نمونه-

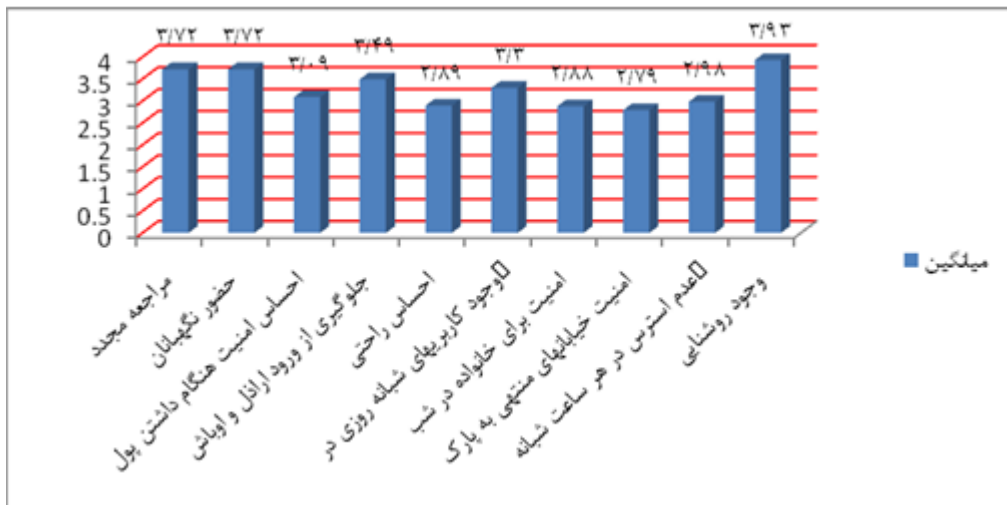
ای

شاخص	میانگین	t	sig
حضور نگهبانان	۳/۷۲	۲۷/۷۱	۰/۰۰۰
احساس امنیت هنگام داشتن پول	۳/۰۹	۱۹/۶۸	۰/۰۰۰
جلوگیری از ورود اراذل و اوباش	۳/۴۹	۲۰/۵۴	۰/۰۰۰
احساس راحتی	۲/۸۹	۱۹/۶۴	۰/۰۰۰
وجود کاربریهای شبانه روزی در نزدیک پارک	۳/۳	۲۴/۰۷	۰/۰۰۰
شاخص	میانگین	t	sig
امنیت برای خانواده در شب	۲/۸۸	۲۰/۳	۰/۰۰۰
امنیت خیابانهای منتهی به پارک	۲/۷۹	۲۰/۱	۰/۰۰۰
عدم استرس در هر ساعت شبانه روز در پارک	۲/۹۸	۱۸/۹۶	۰/۰۰۰
وجود روشنایی	۳/۹۳	۲۵/۱۸	۰/۰۰۰

ماخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۷

نمودار ۲: مقایسه میانگین‌های زیر شاخص‌های احساس امنیت پارک‌های شهر بوشهر

ماخذ: یافته های پژوهش، ۱۳۹۴

با توجه به نتایج آزمون t تک نمونه‌ای، میانگین کلی دو شاخص‌های امنیت در پارک‌های شهر بوشهر (احساس امنیت، عدم احساس امنیت) پائین‌تر از میزان Test Value یعنی عدد ۳ (عدد متوسط) هستند. سطح معناداری در این ۹۵٪ می‌باشد (با توجه به جدول ۳). اما به طور کلی می‌توان به این نتیجه رسید که پارک‌های شهر بوشهر از لحاظ شاخص کلی امنیت (مجموع زیر شاخص احساس امنیت و عدم احساس امنیت)، بالاتر از میزان Test Value است و همچنین سطح معناداری در این ۹۹٪ می‌باشد (با توجه به جدول ۴).

جدول ۳: وضعیت شاخص‌های امنیت در پارک‌های شهر بوشهر با توجه به آزمون t تک نمونه‌ای

Sig	t	میانگین	
۰/۰۱۳	-۲/۵۵۵	۲/۸۲	زیر شاخص احساس عدم امنیت
۰/۰۱۲	-۲/۵۹۲	۲/۸۳	زیر شاخص احساس امنیت

ماخذ: یافته های پژوهش، ۱۳۹۷

جدول ۴: وضعیت شاخص‌های عدم احساس امنیت در پارک‌های شهر بوشهر با توجه به آزمون t تک

نمونه‌ای

Sig	t	میانگین	
۰/۰۰۰	۱۴/۹۶	۴/۲۴	شاخص کلی احساس امنیت

ماخذ: یافته های پژوهش، ۱۳۹۷

نتیجه گیری

مطالعات نشان می‌دهد انتخاب روش های کنترل غیر طراحی مثل استفاده از سیستم مدار بسته، حضور نیروهای امنیتی وسایر روش های مشابه اگر چه موجب بیرون راندن گروه‌های خاص با رفتارهای ناهنجار از پارک می‌شود ولی این امر بر استفاده عمومی تاثیر سوء داشته و نارضایتی عمومی را نسبت به استفاده از این فضاها افزایش می‌دهد. از طرفی بررسی امنیت محیطی در پارک‌ها کلید حل مسئله حضور گروه‌های مختلف مردمی در فضای پارک‌هاست و این امر ممکن نیست مگر با خلق فضاهایی که دارای خصوصیت سازگاری و انعطاف پذیری باشند. این فضاها به دلیل قابلیت بالای جذب الگوهای متفاوت و ثابت رفتاری، امکان وقوع رفتار های هنجار را در فضا افزایش می‌دهند. بین ناهنجاری رفتاری و عدم حضور زنان در فضاهای شهری رابطه مستقیم وجود دارد در واقع فضای مردانه شرایط مساعدتری را در برای بروز رفتار نا هنجار فراهم می‌کند. به طور کلی در پژوهش حاضر پس از بررسی نظرات شهروندان وضعیت شاخص های امنیت اجتماعی و زیرشاخص‌های آن در سطح منطقه مورد مطالعه بیان شد که احساس امنیت درک شده از فضا و میزان تردد و استفاده از آن فضا رابطه‌ی مستقیمی وجود دارد. لذا برنامه ریزی و طراحی های پارک‌های شهر بوشهر در آینده باید در جهت افزایش تردد و حضور و در واقع استفاده‌ی بیشتر شهروندان از فضاهای سبز بخصوص پارک‌ها باشد.

پیشنهادات

در مجموع بر پایه یافته‌های این پژوهش سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌های زیر قابل بررسی است: اگر چه پژوهش حاضر گامی اولیه در راستای شناسایی شرایط امنیت محیط است، ولیکن با توجه به نتایج حاصل از پژوهش می‌توان اقدامات زیر را جهت افزایش حس امنیت در فضاهای شهری بویژه در منطقه مورد مطالعه پیشنهاد نمود:

- حضور مردم و نظارت‌های مردمی از طریق طراحی مکان‌هایی برای گردهمایی کاربران فضاهای عمومی؛
- با توجه به اینکه اکثر پاسخگویان برای گذران اوقات فراغت به فضاهای عمومی مراجعه می‌کنند (نسبت به ورزش و ملاقات دوستان و آشنایان) توجه به زمینه‌هایی برای طراحی و ایجاد امکاناتی که افراد را به خود مشغول کند و محیط سالمی را ایجاد کند، مهم تلقی گردد؛
- رواج فعالیت‌های موجود در فضاهای عمومی شهری با تدابیری نظیر استفاده از رستوران‌ها یا غرفه‌های فروش خیابانی، ورزش، تئاتر با رعایت اصول حفظ آسایش عابران؛
- نقاط قوت و فرصت‌ها در جهت بازسازی و آبادانی و کیفیت بهینه پارک به کار گرفته شود.
- مبلمان پارک به عنوان نقطه جاذب جمعیت عمل نموده و چنانچه در فاصله مکانی و دید مناسب قرار گیرند، امکان برقراری روابط اجتماعی بیشتر و کنترل توسط افراد عادی را بیشتر می‌نمایند.

- افزایش کاربری های پارکها جهت امن سازی پارکها در چهارگوشه و مرکز پارکها، تسهیلات در استفاده از طریق نقشه پارک و علائم راهنمایی، استانداردسازی مبلمان پارک جهت استفاده بهینه کاربران
- تجهیز فضاهای عمومی به وسایل حمل و نقل عمومی و توزیع مناسب آن در فضاهای مختلف جهت دسترسی به پارکهای شهر بوشهر؛
- فراهم کردن سهولت نظارت شهروندان و مراجعان به فضاهای عمومی و توجه به مکان یابی و نحوه دسترسی؛
- توجه به نکته نظارت طبیعی بر فضاهای عمومی، با استفاده از کاربری های رو به خیابان و پارک و هشدارهای نمادین جهت تحت کنترل بودن فضا؛
- افزایش دسترسی به امداد نظیر افزودن بر تعداد تلفن های عمومی فضاهای عمومی و همچنین نورپردازی و تجهیز آنها به کد و دکمه امداد فوری؛
- افزایش قابلیت های طراحی خوانا و قابل تشخیص و کاهش احساس ترس از گم شدن و نا امنی ناشی از آن.

منابع

الف) فارسی

- آزادی نجات، سعید، سید غلامعلی جلالی و سید حسن قدسی پور (۱۳۸۸) اولویت بندی معیارهای طراحی در برنامه ریزی و مدیریت ایمنی پارک ها و فضاهای سبز شهری با بکارگیری متد تصمیم گیری چند معیاره، دومین همایش جامعه ایمن شهر تهران، صفحات: ۷۳-۸۶.
- ادیبی سعدی نژاد، فاطمه و آزاده عظیمی (۱۳۹۰) تبیین امنیت در محیط شهری بر مبنای پارامترهای کالبدی و طراحی (مورد شهر بابلسر)، فصلنامه آمایش محیط، سال ۴، شماره ۱۵، صفحات: ۸۵-۱۰۶.
- الماسی فر، نینا، مجتبی انصاری (۱۳۸۹) بررسی امنیت محیطی در پارک های منطقه ای به عنوان بخشی از دیدگاه زنان بر پایه رویکرد CPTED (مطالعه موردی: پارک ساعی)، فصلنامه مدیریت شهری، شماره ۲۵، صفحات: ۲۱-۳۴.
- اصغرپور ماسوله، احمدرضا، آتنا کامل قالیباف (۱۳۹۲) ارائه چارچوب مفهومی جامعه شناختی برای امنیت شهروندی در محله، کنفرانس برنامه ریزی و مدیریت شهری، صفحات: ۱-۱۲.
- اسمعیل پور، نجما، زهرا فخارزاده (۱۳۹۲) بررسی عوامل کالبدی موثر بر ناامنی و جرم خیزی فضا با تاکید بر رویکرد CPTED (مطالعه موردی: محله گودال مصلی در شهر یزد)، پنجمین کنفرانس برنامه ریزی و مدیریت شهری، صفحات: ۱-۱۵.
- بمانیان، محمدرضا، احمدرضا کشتکار قلاتی، فرنوش ظرفچی شیرازی و یاسمن موزیسین (۱۳۸۸) بررسی شاخص های تعیین کننده مفاهیم و عملکردی پارک های درون شهری در مقیاس محلی با تاکید بر پارک شفق، دو فصلنامه مدیریت شهری، شماره ۲۴، صفحات: ۳۷-۵۰.
- پوراحمد، احمد: محمد اکبرپورسراسکانرود و سمانه ستوده. مدیریت فضای سبز شهری منطقه ۹ شهرداری تهران. پژوهش های جغرافیای انسانی. شماره ۶۹. پاییز ۱۳۸۸. صص ۲۹-۵۰.
- پورموسوی، سید موسی، میلاد امینی (۱۳۹۲) شاخص های شهر امن در اسلام و جایگاه حقوق شهروندی و مدیریت شهری در ارتقای امنیت اجتماعی، کنفرانس برنامه ریزی و مدیریت شهری، صفحات: ۱-۱۰.
- پورجعفر، محمدرضا: فاطمه رضایی فر و علی اکبر تقوایی (۱۳۸۹)، فضاهای قابل دفاع به عنوان سرمایه ای اجتماعی در کاهش میزان جرم های شهری و ارتقای امنیت محیطی (با توجه به شهرهای سنتی ایران)، دانشنامه علوم اجتماعی، دوره ۱، شماره ۳.
- پیری، عیسی، نادر زالی و علی اکبر تقیلو (۱۳۹۱) امکان سنجی بکارگیری رهیافت های توانمندسازی در ساماندهی سکونتگاه های غیر رسمی شهر بوشهر، مطالعات و پژوهش های شهری و منطقه ای، سال سوم. شماره ۱۲، صفحات: ۱۱۹-۱۳۴.
- حقیقت بین، مهدی، آزاده جلالی (۱۳۹۲) ارتقای معابر شهری با تاکید بر نورپردازی (نمونه موردی: خیابان های امات و فرهنگ در بوشهر)، کنفرانس برنامه ریزی و مدیریت شهری، صفحات: ۱-۱۶.

- خاکپور، براتعلی، هادی رفیعی، محمد صالحی فرد و معصومه و توانگر (۱۳۸۹) بررسی عملکرد مدیریت شهری در گسترش فضاهای سبز عمومی (پارک‌ها) با استفاده از روش تاپسیس (مطالعه موردی: شهر بوشهر)، مجله جغرافیا و توسعه ناحیه‌ای. شماره ۱۴.
- درگاه ملی آمار، سرشماری نفوس و مسکن (۱۳۹۵) شهرستان بوشهر.
- ربانی، رسول، جواد نظری و مرضیه مختاری (۱۳۹۰) تبیین جامعه شناختی کارکرد پارک‌های شهری (مطالعه موردی: پارک‌های شهر اصفهان)، مطالعه پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای، سال سوم، شماره ۱۰، صفحات: ۱۱۱-۱۳۴.
- رزاقیان، فرزانه، محمدرحیم رهنما، معصومه توانگر و حسین آقاجانی (۱۳۹۱) تحلیل اکولوژیکی پارک‌های شهری (مطالعه موردی: بوشهر)، محیط شناسی، سال ۳۸، صفحات: ۱۵۵-۱۶۸.
- گروه مطالعات برنامه‌ریزی و توسعه پایدار شهری، مدیریت توسعه و پژوهش، دستیابی به سرانه مطلوب فضای سبز شهری، گامی بسوی توسعه پایدار در شهر بوشهر.
- عاصمی آهنگر، سکینه، سارا عمویی خانعباسی (۱۳۸۶) افزایش امنیت اجتماعی فضاهای عمومی بخصوص پارک‌ها با استفاده از اصول CPTED، اولین کنفرانس مهندسی برنامه‌ریزی و مدیریت سیستم‌های محیط زیست، صفحات: ۱-۱۱.

(ب) غیرفارسی

- 14- Clark, S., Goetz, D. (1996). Unrelieved job stress can lead to burnout. *Radiol Technol.* 68(2). 159-60.
- 15- Karen Danna, R., Griffin, W. (1999). Health and well-being in the work place : a review and synthesis of the literature. *Journal of Management.* 25(3). 357-384.
- 16- McGrath, A., Reid, N., Boore, J. (2003). Occupational stress in nursing. *International Journal Nursing Studies.* 40. 555-565 .
- 17- Meyer, R. (2002). Life skills approach: Away to healthy human development Available at <http://www.gtz.de/IRshiblio/02%20RH02%Oworkshop/Agenda> .
- 18- Muscroft, J., Hicks, C. (1998). A comparison of psychiatric nurses and general nurses reported stress and counseling needs: a case study approach. *Journal Advance Nursing.* 27(6). 1317-25.
- 19- Wilburn, V. R., Smith, E. (2005). Stress, self Esteem, and Suicidal Ideation in L Late Adolescents. *Adolescents.*

